

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת דְּבָרִים

ח' אב תשפ"א

הפטרה: חזון ישעיהו

יציאת שבת ר"ת 21:13

במוצאי שבת ערב תשעה באב

תחילת הצום בשבת: 19:50 צאת הצום 20:10

ביום ראשון ברכת לבנה והבדלה בצאת הצום

גיליון 628

יציאת השבת:

20:30

ירושלים: 20:26

מניסת השבת:

19:16

ירושלים: 19:10

יתרון האור - מהחושך

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

פרשת דברים לעולם נקראת סמוך לט' באב. ודאי יש קשר הדוק בין תוכחת משה בפתיחת הפרשה, וכן הזכרת המילה 'איכה' על ידי משה המזכירה באופן ברור את 'מגילת איכה', לבין ט' באב. התוכחה מחוברת לחורבן ממש כמו שהגאולה מחוברת לשכר הצפון לעתיד לבוא.

בתלמוד (מכות כד, ב) מחוברים החורבן והגאולה בסיפור מעניין אחד: "פעם אחת היו עולים (חכמים) לירושלים כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם. כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק. אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: מקום שכתוב בו והור הקרב יומת ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה? אמר להן: לכך אני מצחק דכתיב ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו וכי מה עניין אוריה אצל זכריה? אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני! אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה. באוריה כתיב: 'לכן בגללכם ציון שדה תחרש', בזכריה כתיב: 'עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים'. עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. בלשון הזה אמרו לו: עקיבא ניחמתנו, עקיבא ניחמתנו".

רבי עקיבא כואב את החורבן לא פחות מחכמים, שהרי כשהגיעו להר הצופים גם הוא קורע את בגדיו, אך ההסתכלות של רבי עקיבא היא שאל לנו לשקוע ביגון החורבן, אלא עלינו להבין שכשם שהחורבן הוא תוצאה של חטאינו, כך עלינו להתחזק בתיקון ובתשובה ולצפות לגאולה. דווקא מתוך הסיכומים והקושי, יש לראות את הגאולה, והו חידושו של רבי עקיבא, אמונה זו בעזרת השם תביא לבניין המקדש במהרה בימנו, אמן.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

תשעה באב – לאורך הדורות

ט' באב כיום הפורענות והאבל הלאומי במשך הדורות והלקח הנלמד ממנו.

ט' באב הוא יום מועד לפורענות לעם ישראל, יום אבל על החורבן הכפול – חורבן בית המקדש הראשון והשני, בית ראשון חרב בגלל נטישת ערכי המוסר והיהדות בית ראשון חרב משום שבני הדור עברו בעיקר על שלושה עבירות חמורות גילוי עריות, שפיכות דמים ועבודה זרה.

הבית השני חרב בגלל שנאת חינוס, לפי התלמוד חרבה ירושלים בימי הבית השני בגלל יהודים קיצוניים ולא בגלל הרומאים. מנהיגי ירושלים ורבניה רצו להגיע להסדר מדיני עם הרומאים הצרים על העיר. "הבריונים", כפי שהם מכונים בתלמוד, לא הסכימו לכך ועל מנת למנוע כל תהליך שכזה הם שרפו את מחסני המזון שבעיר וגרמו לרעב קשה ביותר בעיר ומכאן הדרך לנפילת הבית השני היתה קצרה.

מאורעות קשים שאירעו לעם ישראל בתשעה באב

בתשעה באב מתאבלים על חורבן בית המקדש הראשון והשני, ועל מאורעות קשים אחרים שאירעו לעם ישראל. אמרו חכמים במשנה (תענית כה, ב) חמשה דברים ארעו את אבותינו בתשעה באב: "נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשניה, ונלכדה ביתר, ונחרשה העיר".

החטא הראשון שבו נקבע בכיה לדורות – נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ האירוע הראשון היה כאשר העם היה במדבר. שנים עשר מרגלים יצאו לתור את ארץ כנען, וכשחזרו עשרה מהם הוציאו דיבת הארץ רעה, דברי ייאוש והפחידו את העם באומרים כי לא יוכלו לכבוש את ארץ כנען מפני שיושביה גיבורים וענקים. "וילוננו על משה ועל אהרן כל בני ישראל, ויאמרו אלהם כל העדה: לו מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לו מתנו. ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת לנפל בחרב נשינו וטפינו יהיו לבו, הלא טוב לנו שוב מצרימה. ויאמרו איש אל אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה" (במדבר יד, א-ד). יהושע וכלב מנסים לשכנע את העם: "...טובה הארץ מאד מאד. אם חפץ ה' בנו והביא אותנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו, ארץ אשר היא זבת חלב ודבש" (במדבר יד, ז-ט). אך העם כתגובה – "ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים" (במדבר יד, י).

חטא המרגלים לא נמחל, ועל כל השותפים בחטא נגזר שימותו במדבר, ורק יהושע בן נון וכלב בן יפונה שלא השתתפו בחטא זכו להכנס לארץ. כותבת הגמרא: "אמר רבה, אמר רבי יוחנן, אותו היום ערב תשעה באב היה. אמר הקב"ה, הם בכו בכיה של חינוס, ואני אקבע להם בכיה לדורות" (סוטה ל"ה). "ואותו הלילה שימאסו בארץ היה ליל תשעה באב, ובאותה שעה נגזר על בית המקדש שיחרב" (תנחומא).

חורבן בית המקדש הראשון

בית ראשון נחרב בשנת 421 לפני הספירה. נבוכדנצר מלך בבל הגלה את ממלכת יהודה לבבל. בניו של צדקיהו המלך נשחטו אל מול עיניו, עיניו נעקרו והוא הובל עם יתר הגולים לבבל. חורבן ירושלים ובית המקדש מתוארים בספר מלכים, בספר דברי הימים ובספר ירמיה: "וישרף את בית ה', ואת בית המלך; ואת כל בתי ירושלים, ואת כל בית גדול-שרף באש". (מלכים ב כה, ט).

"וכל כלי בית האלוהים הגדולים והקטנים ואוצרות בית ה' ואוצרות המלך ושריו, הכל הביא בבל. וישרפו את בית האלוהים וינתצו את חומת ירושלים. וכל ארמנותיה שרפו באש, וכל כלי מחמדיה להשחית. ויגל השארית מן החרב אל בבל ויהיו לו ולבניו לעבדים עד מלוך מלכות פרס. למלאות דבר ה' בפי ירמיהו עד רצתה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה שבתה למלאות שבעים שנה".

חורבן בית המקדש השני

בית שני נחרב בשנת 70 לספירה. חורבן בית שני הביא לשבר עמוק בחיי עם ישראל, כיוון שלאחריו ישראל שהו בגלות אלפיים שנה. הרומאים שלטו בארץ משנת 63 לפנה"ס, השלטון הרומאי הפגין אכזריות כלפי העם בארץ.

בשנת 70 לספירה טיטוס מלווה בגדודים רומאים כבש את ירושלים והחריב את בית המקדש השני. החורבן היה טראומה קשה עבור היהודים בארץ, על פי תיאורו של יוספוס פלביוס מאות אלפי יהודים נהרגו בירושלים ובשאר חלקי הארץ, ואחרים נמכרו לעבדות ברומא.

שער טיטוס הממוקם בפורום רומאנום שברומא הוא שער ניצחון שהקדיש הקיסר דומיטיאנוס לאחיו טיטוס בשנת 82 לספירה, כשתים עשרה שנים לאחר הניצחון על היהודים במרד הגדול, שהסתיים בשנת 70 לספירה. שער ניצחון נוסף הוקם על ידי טיטוס עצמו שנה אחת קודם לכן בקירקוס מקסימוס שברומא. בחלקו הפנימי של השער יש תבליט מפורסם ובו שחזור תהלוכת הובלת השלל והביזה מירושלים.

חוק תשעה באב

במדינת ישראל קיים חוק איסור פתיחת בתי עינוגים בתשעה באב (הסמכה מיוחדת), תשנ"ח - 1997 קובע כי רשות מקומית מוסמכת להתקין חוק עזר שיאסור קיום עינוגים ציבוריים או פתיחת בתי אוכל בליל תשעה באב. בפועל צבינו של המרחב הציבורי מושפע מאווירת האבל של היום, רשויות מקומיות רבות התקינו חוקי עזר כאלה (גם לפני חקיקת החוק, מתוקף הסמכתן הכללית להתקין חוקי עזר.

יום תשעה באב חותם את תקופת בין המצרים - מ"ז בתמוז ועד ט' באב בתקופה זו אסור להסתפר ואסור לערוך שמחות. המסורת אומרת שאחרי תקופה זו - באים ימים שמחים והראשון בהם הוא ט"ו באב.

ט' באב - לימוד לדורות

בימים אלו שבין חג השבועות חג מתן תורה ל - ט' באב יום חורבן בית המקדש שנחרב בגלל שנאת חינוס ימי בין המצרים עלינו להרבות בימים אלו באהבת חינוס לכל יהודי, למרות השנאה הגדולה הנשמעת בציבור בימים אלו מפי ציבור יהודי נגד ציבור יהודי אחר. בכל זאת עלינו לזכור את דברי רבי עקיבא "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה".

ולכן עלינו לאהוב כל יהודי באשר הוא יהודי ואפילו אם הוא רשע גמור, ואפילו אם הוא משמיץ ומגדף (את ציבור השמאל, הימין, מזרחי, אשכנזי, את ציבור יראי ה' דתים וחרדים וכד') אסור לנו להגרר אלא לקרנם בעבותות אהבה רבה.

ואם ישאל השואל כיצד אפשר לאהוב יהודי כזה הרי הוא רשע? והרי הוא חוטא ומכעיס? ומסביר בעל התניא את התשובה על פי הפסוק בספר משלי פרק י' פסוק יב "שְׁנֵאָה תַעֲזֹר מְדִינִים וְעַל כָּל פְּשָׁעִים תִּכְסֶּה אֶהָבָה". - כשאדם חוטא אפילו חטא חמור עדין הוא אוהב את עצמו כך כל יהודי עלינו לאהוב אותו כמונו כמו שאצלנו אין החטא פוגע באהבת עצמנו כך גם כשהאחר חוטא זה לא צריך לפגוע באהבתנו אליו, ולכן עלינו לותר גם כאשר פוגעים בנו ולשתוק.

ומי יתן ויתקיים בנו מאמר הרמב"ם ודרך הצדיקים שהם נעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עושים באהבה ושמחים בייסורים ועליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. ובקיצור: בשנאה הורסים עולמות - ובאהבה בונים עולמות! תרבו באהבת חינוס - זה בריא לנפש ובריא לעם ישראל.

הלכות צום תשעה באב שחל במוצאי שבת

א. תשעה באב שחל במוצאי שבת, אין איסור כיבוס בשבוע שלפניו, וכן אין צריך להימנע מרחיצה בחמין, מאחר שלא חל בו תשעה באב. והוא הדין שמותר להסתפר לנוהגים שלא להימנע אלא בשבוע שחל בו תשעה באב. אבל לנוהגים להימנע מכל אלו כבר מ"ז בתמוז, ברור שאסור:

ב. אין אומרים צדקתך במנחה, כי נקרא מועד. מותר לאכול בשר ולשתות יין גם בסעודה שלישית שלאחר מנחה, שהיא סעודה המפסקת. ויש אומרים דמכל מקום לא ישב אז בסעודת חברים. אבל מותר לאכול עם בני ביתו, ויכול לברך בזימון. וצריך להפסיק מבעוד יום (19:50), כי בזמן בין השמשות אסור לאכול ולשתות, וכן שאר דברים האסורים בתשעה באב. ואין פושטים בגדי שבת מבעוד יום, עד בין השמשות. ואחרי צאת הכוכבים, הולכים לבית הכנסת במנעל המותר בתשעה באב: ולכן ראוי לקבוע תפילת ערבית של תשעה באב מאוחר יותר (בסביבות שעה: 20:30).

ג. אומרים הבדלה בחזון הדעת, אבל אין מבדילים על הכוס. ומברך בורא מאורי האש קודם קריאת איכה, אבל לא על הבשמים. ובמוצאי תשעה באב מבדילים על הכוס, אבל אין לברך על הבשמים ולא על הנר, אפילו אם לא בירך עליו במוצאי שבת. וזהויר לבני ביתו, שלא יעשו מלאכה במוצאי שבת עד שיאמרו ברוך המבדיל בין קודש לחול, בלא שם ומלכות. ואם שכח מלהבדיל בתפילה, אינו צריך לחזור, שהרי יבדיל במוצאי תשעה באב על הכוס. ולא יטעם קודם. ואם צריך לעשות מלאכה, יאמר תחילה ברוך המבדיל בין קודש לחול, בלא שם ומלכות. והקטנים אוכלים ושותים אפילו שלא הבדילו:

ד. ט' באב אסור בלילה וביום כיום הכיפורים בחמישה עניים שהם: אכילה, שתיה, סיכה, נעילת הסנדל ותשמיש המיטה. במנחה יושבים בבית הכנסת על כיסאות, ומוחזרים הפרוכת למקומה ואין רשאים לשבת על הקרקע. בתפילת ערבית יושבים על הקרקע, מתפללים ערבית, אומרים קינות, מכבים אורות ומכריזים: השנה היא 1953 (ויש סוברים: 1951) לחורבן בית המקדש שיבנה במהרה בימנו אמן.

ה. נוטל ידיו עד קשרי אצבעותיו, ויכול להעביר את הלכלוך מעיניו כשידייו רטובות. בברכת השחר מדלג ברכת "שעשה לי כל צרכי". יש נוהגים שלא להתעטף בטלית ולא להניח תפילין בשחרית (אלא במנחה). יש נוהגים לומר האזינו במקום שירת הים ועדיף שלא לשנות. מנהגו שאין הכוהנים נושאים את כפיהם בשחרית אלא במנחה.

ו. קידוש לבנה - נוהגים לדחות את קידוש הלבנה עד לאחר הצום, מפני שצריך לאומרו בשמחה, ובתשעת הימים ממעטים בשמחה. ויש שאמרו שעדיף לדחותו אולם מנגד יש שהסבירו שאדברה נכון לומר קידוש לבנה במוצאי תשעה באב, כי יש אז קצת שמחה על משיח בן דוד שנולד בט' באב, ומלכות דוד נמשלה ללבנה. וכן, הוא סימן לגאולת ישראל שגם הם עתידים להתחדש כלבנה.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרשאים: אברהם ולאה צימרון. שרה בת שמחה. ציפורה וירושלע לוי. ביבה אלימלך. ישי הא"י. עוזר בן עישה. תקוה בת עזיזה. אלגרה בת גיאן. אסנת בת הדבר. מול בת ענלה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הרא"ל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זיורה. עזר בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן מנחם. יצחק דרעי הי"ד.

להחזרת נעדרים: גה"ל ושבוייו ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון אדר, יהודה בן, צבי פלדמן.

לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף צוק"ל. הגר"מ אליהו צוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. יונה יונה. סופר מנחם. יעקב בנציון. מקסים חיים דרעי. הרב אברהם צוקרמן. נדיר נחום. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ועמרם אטיאס. אורן מועלם. אליהו מטיטון. דוד גרוסברג. עמוס דמרי. רוי שלמה. סימנאב משה יהודה. יצחק ז'ק בן סוליקה. נעים משה. אהרן מורחי. יצחק ושמחה אילוז. נסים וסוליקה שושן. נדירה שמעון. יפה גורי. ליט שבת. חנה יצחקי. אסתר חדר. אסתר בת תרא. אליהו בת פריחה. מרים קדושים. תרצה זיגון. אסתר וענבר נחום. דן ונועה זורע. דניאל אלמלית. יצחק ולאה אסטרנו. אליהו אדרי. עזיזה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. יונה שרעבי. מרים יהודה. שמואל למברגר. נעמה בת מצודה. עליזה מועלם. עליזה כהן. שרה אוליא. שמעון בן רחל. אברהם אדרי. יוסף אלקובי. מיכאל ועקנין. חסיה ששפטמן. עישה דוד. בריה סופר. כמישה דידי. כמישה סקן. אליס מוביל. מרים בת רחל. אילה שחר ז"ל.

ולע"ה הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שגדור, שושנה רוזה, רפאל פריז, וציעיליה צילה לבית משפחת צימרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה